21. כי תשא: הנסיך שיצא לתרבות רעה (שמות קפט/א-קפט/ב)

1. **<u>פירוש הפסוק והמשל</u>**

פתח ואמר (ישעיה כו 17): כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת, תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ, [כֵּן הָיִינוּ מִפָּנֶיךָ ה׳].

מאי כְּמוֹ הָרָה? ארח איהו לעוברתא לאעברא עלה תשע ירחין שלמין. דרך העולם היא שאשה הרה תשעה חודשים שלמים **ואית בעלמא כמה וכמה, דלא עבר עלה אלא יומא חד או תרין יומין מתשיעאה,** ויש כמה וכמה (נשים שהרות שמונה חודשים) ויום אחד או שניים **וכל צירין וחבלין דעוברתא בתשיעאה אינון** והצירים וחבלי הלידה הם של החודש התשיעי **ואף על גב דלא אעבר עלה אלא יומא חדא,** למרות שלא השלימה תשעה חודשים, **אתחשיב עלה כאילו אתעברו כל תשיעאה שלים.** היא נחשבת כאילו הייתה בהריון תשעה חודשים מלאים.

2. **<u>הנמשל</u>**

אוף הכי ישראל. כך ישראל. **כיון דאטעמי טעם גלותא, אי יהדרון בתשובה** כיון שטעמו טעם (המר) של הגלות, אם יחזרו בתשובה, **יתחשב עלייהו** יתחשב להם **כאלו אעברו עלייהו כל אינון מלין דכתיבין באורייתא.** כאילו עברו עליהם את כל הייסורים הכתובים בתורה. **כ״ש וכ״ש דכמה וכמה יסורין אעברו עלייהו מן יומא דגלותא שרי.** קל וחומר בן בנו של קל חומר שבאמת חוו אותם הייסורים מהיום הראשון שהתחילה הגלות.

3. **<u>בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ</u>**

אבל מאי דכתיב מה פירוש (הפסוק) **(דברים ד 30): בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים?**

ת״ח: כמה רחמנותא רחים קב״ה לישראל במלה דא. בא וראה כמה רחמנות ה׳ מגלה בפסוק הזה.

4. **<u>משל</u>**

(משל) **למלכא דהוה ליה ברא יחידאה ורחים ליה רחימו דנפשא,** למלך שהיה לו בן יחיד ואהב אותו אהבת נפש, **ומגו רחימו דיליה,** בגלל אהבתו, **יהב ליה לאמיה מטרוניתא** מסר אותו לאמו המלכה **דתרבי ליה ותוליף ליה ארחי מתתקנן** כדי שתגדל אותו ותלמד אותו דרכים ישרות.

זמנא חדא, חב לגבי אבוה יום אחד פשע (הבן) נגד אביו. **אתא אבוהי ואלקי ליה** בא אביו והכה אותו **ולבתר אעבר על חוביה** ואחר כך סלח לו. **תב כמלקדמין וחב לאבוה.** חזר לסורו הרע ופשע (שוב) נגד אביו **ואפקיה אבוה מביתיה וארגיז עליה** גירש אותו אביו מביתו וכעס עליו. **נפק ההוא ברא מביתיה** יצא הבן מביתו, **ובאתר דיהך בארח קשוט** ובמקום ללכת בדרך ישרה (הגונה) **ויהא זכאה כדקא יאות** ויהיה זכאי כראוי (יחזור למוטב) **בגין דישמע מלכא אבוה ויהא תיאובתיה עליה** על מנת שאביו המלך ישמע (על חזרתו בתשובה) ויתגעגע אליו. **מה עבד?** מה עשה? **אמר: הואיל ונפקנא מהיכלא דאבא** הואיל וגורשתי מבית אבא, **אעביד מכאן ולהלאה כל מה דאנא בעי** אעשה מכאן ולהבא כל מה שארצה. **מה עבד?** מה עשה? **אזל ואתחבר בזונות** הלך והתחבר בזונות **ואתלכלך בלכלוכא דטנופא בהדייהו** והתלכלך עמן בלכלוך וטינופת. **ולא הוה משתכח אלא בהדייהו בחבורא דלהון** והיה נמצא רק עמהן ובחברתן.

מטרוניתא אמיה פקדת בכל יומא על ההוא ברא התעניינה אמו המלכה על בנה בכל יום **וידעת דברה בהדי זונות אתחבר** וידעה שהתחבר בנה לחברה של זונות, **וכל חברותא דידיה בהדייהו הוות** וכל חברתו הייתה רק עמן. **שריאת למבכי ולאתמרא על ברה.** התחילה לבכות ולהתמרמר על בנה.

5. <u>שיחה בין המלך והמלכה</u>

יומא חד, עאל מלכא לגבה יום אחד, המלך נכנס אצלה. **חמא לה דאיהי מבכה.** ראה אותה בוכה.

- **שאיל לה: 'על מה את בכאת?'** שאל אותה: מדוע את בוכה?
- **אמרה: 'ולא אבכה?!** אמרה: וכי לא אבכה? **דהא ברנא לבר מהיכלא דמלכא.** בננו מחוץ לארמונו של המלך **ולא די דהוא לא יתיב בהיכלא דמלכא** לא די שאינו יושב בהיכל המלך, **אלא דהוא יתיב בהדי זונות!** אלא הוא יושב בין הזונות. **מה יימרון כל בני עלמא!** מה יאמר העם?! **בריה דמלכא איהו דיתיב בבי זונות'.** הנסיך יושב בין הזונות! **שריאת למבכי ולאתחננא למלכא.** התחילה לבכות ולהתחנן אל המלך.
- **אמר מלכא: 'בגינך אהדר ליה, ואנת ערבא דיליה'.** אמר המלך: (אם כך הדבר), אחזיר אותו (אל הארמון) בזכותך, אבל תהיי ערבה עליו.
- **אמרת: 'הא ודאי'.** אמרה: אני מוכנה.
- **אמר מלכא: 'הואיל וכך הוא, לא אצטריך לאהדרא ליה ביממא באתגליא,** ואם כן, (לא טוב) להחזירו ביום ובעיני כל **דכסופא דילן איהו למהך בגיניה לבי זונות.** כי בושה היא לנו להיכנס לבית בושת. **ואי לא הוה כגוונא דא דטנף גרמיה הכי וחלל יקרי** לולא טינף את עצמו וחילל את כבודי, **הוינא אנא וכל חיילין דילי אזלין בגיניה** הייתי הולך אני, וכל חייליי לקראתו **בכמה יקר** באיזה כבוד, **בכמה בוקינס קמיה** בכמה תוקעי חצוצרות לפניו, **בכמה מאני קרבא מימיניה ומשמאליה** בכמה כלי מלחמה בימינו ובשמאלו, **עד דכל בני עלמא יזדעזעון** עד שכל העולם היה מזדעזע **וינדעון כלא דברא דמלכא איהו.** ויידעו כולם שהנסיך בא. **השתא כיון דאיהו טנף גרמיה וחלל יקרי** עכשיו שטינף את עצמו וחילל את כבודי, **איהו יהדר בטמירו דלא ינדעון ביה'.** הוא יחזור בסתר שלא ירגישו בו.

אהדר לגבי מלכא יהביה לגבי אמיה. חזר הבן אל המלך והוא מסר אותו לאמו. **ליומין סרח כמלקדמין** לימים, פשע (הנסיך) שוב (נגד אביו המלך). **מה עבד מלכא?** מה עשה המלך? **אפיק ליה ולאמיה בהדיה מגו היכלא** גירש אותו ביחד עם אמו מהארמון.

- **אמר: 'תרווייכו תהכון** אמר: תלכו שניכם. **ותרווייכו תסבלון גלותא ומלקיותא תמן,** ושניכם תסבלו שם גלות ומכות. **כיון דתרווייכו תסבלון כחדא כדין, ידענא דברי יתוב כדקא חזי.** כיון ששניכם תסבלו ביחד, אדע שבני יחזור (למוטב) כראוי.

6. <u>הנמשל</u>

כך ישראל: בנוי דמלכא קדישא אינון כך ישראל, בנו של המלך הקדוש. **אחית לון למצרים** הוריד אותם למצרים, **ואי תימא בההוא זמנא לא חאבו,** ואם תאמר, הרי באותו זמן לא חטאו **גזרה דגזר קב"ה בין הבתרים הוה אתחזי למהוי קיים** אלא גזירה היא שגזר הקב"ה בברית בין הבתרים שהייתה צריכה להתקיים **וקב"ה אשגח לתרין מלין** התבונן הקב"ה בשתי סיבות: **חד בגין ההוא מלה דאמר אברהם** דבר ראשון על מה שאמר לאברהם **(בראשית טו 8): בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה[1], דא הוא סבה ועילה** שזו הייתה סיבה ועילה לגלות מצרים, **אבל עד דנפקו ממצרים לא הוי גוי** אבל לפני שיצאו ממצרים, (ישראל) עוד לא היה עם **ולא אתחזו כדקא יאות.** (והסיבה השנייה) לא היו ראויים להיות עם.

---

[1] פירש הזה"ק את דבריו של אברהם אבינו כפקפוק וכחטא. בעקבותיו הרמב"ן (בראׁ טו 7): ... בקש אברהם שידע ידיעה אמיתית שיירשנה ולא יגרום חטאו או חטא זרעו למנעה מהם, או שמא יעשו הכנענים תשובה ויקיים בהם (ירמיׁ יח 7): רֶגַע אֲדַבֵּר עַל גּוֹי וְעַל מַמְלָכָה לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ וּלְהַאֲבִיד. וְשָׁב, הַגּוֹי הַהוּא, מֵרָעָתוֹ [אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלָיו] וְנִחַמְתִּי עַל הָרָעָה. והקדוש ברוך הוא כרת עמו ברית שיירשנה על כל פנים.